

«Herri guztiek kontaketa historiko propioa behar dute. Sionistek, hutsetik sortutako herria izanik, asmatu egin behar izan dute»

Itzal handiko antropologoa, folklorista, ikertzailea eta hezitzailea da Sharif Kanaana. Nablusko An-Najah Unibertsitateko errektorea izandakoa da, baita Ramallahko Birzeit Unibertsitateko Soziologia eta Antropologia Departamentuko zuzendaria ere. Bere ibilbide profesional osoa Palestinako historia eta ondare kulturalaren ikerketari eskaini dio, eta liburu eta saiakera akademiko ugari idatzi ditu gai horien inguruan. Gaur egun Unescoko aholkularia da.

Sharif Kanaanaren jaioterria 1948an gudaroste sionistek okupatutako eremuan zegoenez, Nazaret inguruan, egungo Israelgo Estatuan, nazioarteko ospea duen ikerlaria Palestinako azken mendeko historiako pasarte lazgarrienetako baten lekuko zuzena izan da. Egunotan Euskal Herrian izan da bisitan, Palestinako kultura arloko zenbait kidek osatutako ordezkaritza bateko kide gisa.

Ume zinela Nakba, 1948ko saraskia, bizi izan zenuen. Zientzialari bezala, nola egiten diozu aurre zuzenean pairatu izan duzun historiaren pasarte baten ikerketari, nola heltzen diozu ukitu zaituen ikerketa eremu baten azterketari?

Ni, nire lan esparruko ikerketa batean murgilduta nagoenean, saiatzen naiz nire esperientzia pertsonaletik aldentzen. Ahalegintzen naiz nire sentimenduek ez dezaten interferentziarik eragin nire ikerketan. Nire egoeran dagoen ikerlari batek jakin behar du, nolabait, pertsonalitate bikoitza izaten, sentimenduak ez daitezen nahastu zientzia-lanarekin.

Palestinan okupatzailearen eta okupatuaren arteko lehia dago kontaketa historikoaz jabetzeko. Israel bere kontaketa ofiziala inposatu nahian dabil, herrialdearen sorrera-mitoa justifikatzeko. Zein puntutan egiten du kale sionismoaren kontaketa historikoak eta zein puntutan egiten du talka zuruntasun zientifikoarekin?

SHARIF

KANAANA

PALESTINAKO HISTORIALARIA

Antropologoa, folklorista, ikertzailea eta hezitzailea da. Duela 80 urte jaio zen Arrabehn, Palestinan, eta bere ibilbide profesionala bere herriaren historia eta ondare kulturalaren ikerketaren inguruan osatu du. Duela egun batzuk Euskal Herrian izan da.

Koldo Sagasti

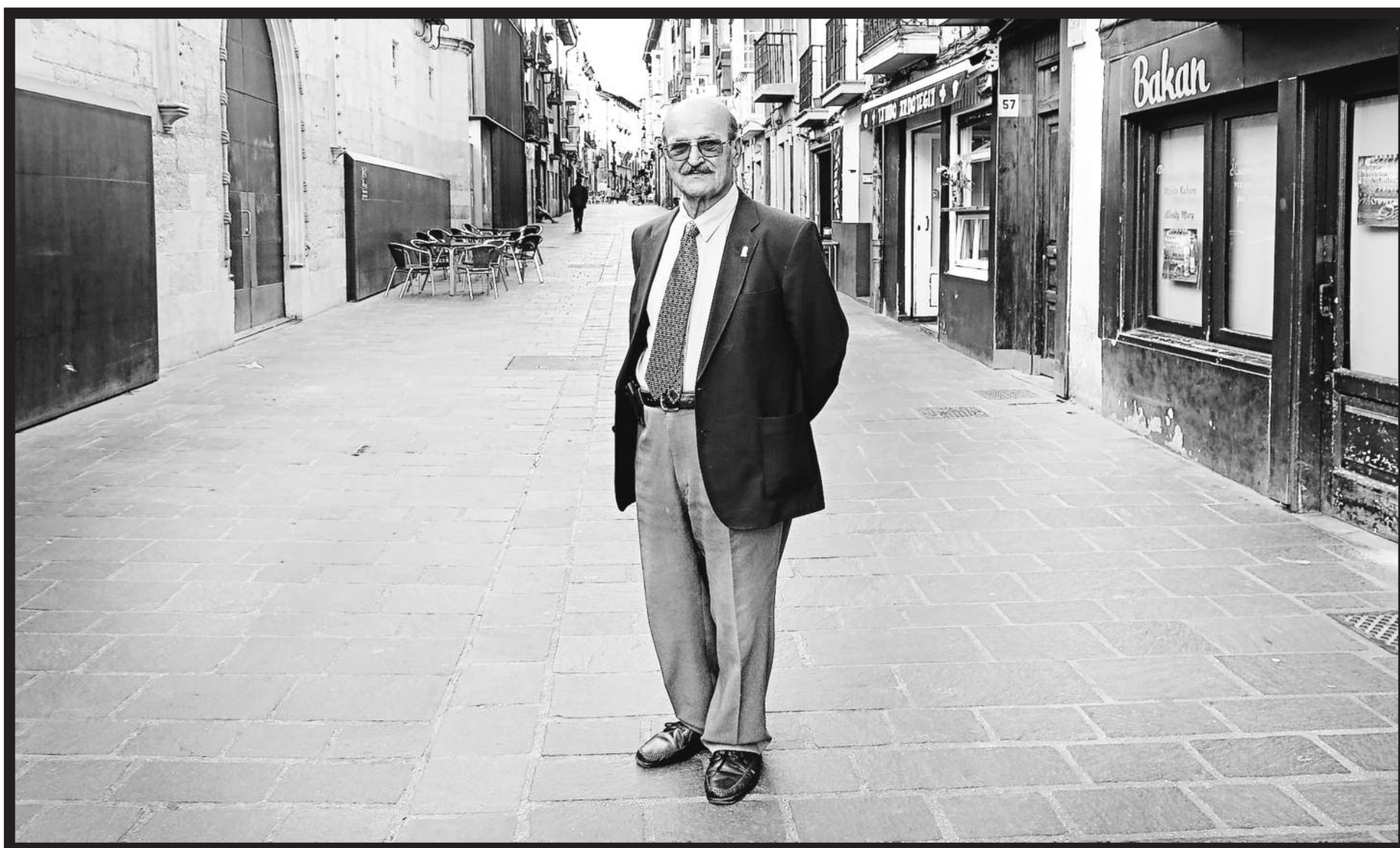
Oso galdera potoloa da, eta Palestinako borrokaren funtsa hartzen du bere baitan. Sionistek euren Estatuaren sorrera justifikatzeko baliatzen duten argudiobidea, alegia, noizbait utzi zuten lurrera bueltatzeko eskubidearena, faltsukeria hutsa da; izan ere, Israelgo Estatuaren sortzaileak Europatik etorritakoak dira, historian zehar judutasunera bihurtutakoen ondorengoak, eta, beraz, ez dute inolako loturarik Palestinako eskualdean noizbait bizi izan ziren juduekin. Euren itxurak, aurpegierak, argi salatzen du ez dutela jatorri semitikorik.

Beste argudiobide bat da Jainkoaren aginduz dagokiela lur hori. Hori arrazoitzeko Bibliako Itun Zaharrean oinarritzen dira. Baina liburu horrek ez dauka inongo sinesgarritasunik ikuspuntu zientifiko batetik. Biblia ipuinez osatutako liburua da, eta, gainera, istorio horiek ustez gertatu zirenetik urte askotara idatzi zen; ezin da, beraz, txosten historikotzat hartu.

Zergatik da inportantea herri batentzat bere oroimen historikoari eta ondare kulturalari eustea? Herri okupatuaren ondare kulturala ezabatzea ere okupatzailearen garbiketa etnikoaren estrategiaren parte da?

Munduko herri guztiek, euren izaerari eusteko, kontaketa historiko propioa behar dute, euren ondare kulturala biltzen duen kontaketa; azken batean, euren modura aurkezten dira munduaren aurrean, horrelaxe ezagutuko baitituzte besteei. Sionistena, baina, kasu berezia da; izan ere; hutsetik sortuak izanik, beste edozein herrik baino behar handiagoa zuten kontaketa historiko bat eraikitzeko. Aitzakia egokiak behar zituzten Estatua kokatzeko aukeratutako lurrarekiko loturak bilatzeko. Orduan, inongo funts zientifikorik ez duten istorioak baliatu dituzte hautatutako eskualdean izateko eskubidea bermatzen dien kontaketa eraikitzeko.

Israelen bertan ere gero eta historialari gehiagok jartzen

Argazkiak: Koldo SAGASTI

dute zalantzan Israelgo historiaren kontaketa ofiziala, besteak beste, Ilan Pappék, Sholomo Sandek... Ikerlari kritiko horiek, israeldarrak izanik, zilegitasun handiagoa ematen diote palestinarren kontaketa historikoari?

Tira, hori nik neuk neure larruan pairatu dudana arazoa da. Nik neuk eta Nakbaren historia aztertu duten historialari eta ikerlari palestinar askok ere bai. Eta ez akademikoek bakarrik. Palestinarrek eta errefuxiatuek hamarkadak daramatzate esaten zer gertatu zen eta nola gertatu zen, eta inork ez die kasurik egin. Orain Israelgo historialari talde bat sionismoaren kontaketa ofiziala kolokan jartzen hasi da, hasi dira zurruntasunez aztertzen nola gertatu ziren gauzak... Eta hori ondo dago, baina, tamalez, israeldarrak izate hutsagatik ematen zaie guri ematen ez zitzaigun sinesgarritasuna... Orain sona handia daukate

«Meskiten Zelaigunearen gaineko Unescoren ebazpenak ez du inongo eraginik izango gaur egungo egoeran, eta gutxi barru ahaztu egingo da. Izan ere, Unescok ez dauka inolako autoritate praktikorik»

historialari israeldar kritiko horiek, baina guk aspaldi esaten genuena besterik ez dute esaten; ez bakarrik akademikoek, herri palestinar xeheak ere esaten zuen, bere larruan bizi izan zuelako. Alde batetik, horrelako ahotsak sortzea positiboa izan daiteke palestinarrentzat, nazioarteko iritzi publikoan eragin handiagoa dutelako, munduan sinesgarritasun handiagoa ematen baitzaio historialari israeldarrek esaten dutenari geuk esaten dugunari baino. Baina, beste aldetik, Israel berari ere mesede egiten dio, Israel herrialde demokratiko modura agertzen baita munduaren aurrean, ahots disidenteak ere baimentzen dituen herri gisa...

Kasu esanguratsua da Benny Morrisena. Historialari horrek Nakban eta Nakbaren ondorentan sionistek burututako sarraskien inguruan idatzi zuen, sarraskiok zorrotz dokumentatuz gainera. Baina, triskantzok kon-

taketa egitean palestinarren gainean jartzen zuen erantzukizunaren zama, palestinarrek bultzatu izan balituzte bezala sionistak triskantzok egitera... Sarraskiak kontatu bai, baina justifikatu ere egin zituen.

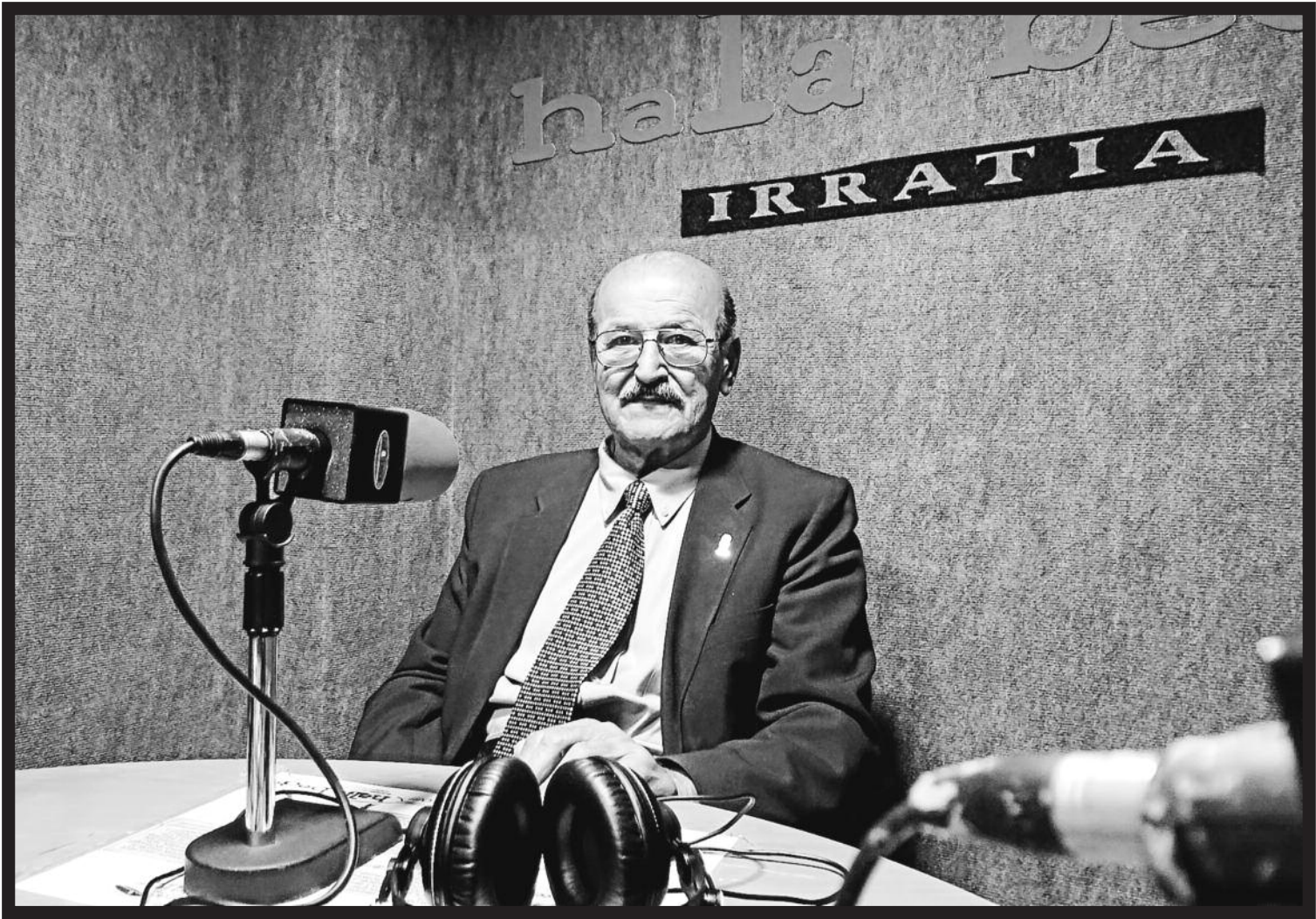
Zu Unescoko aholkularia zara. Erakunde horrek sionismoaren kontaketa historikoa kolokan jartzen duen ebazpena kaleratu berri du. Ebazpen horren arabera, ez dago funts zientifikorik juduek Jerusalemgo Meskiten Zelaigunearen gaineko autoritatea aldarrika dezaten. Zer deritzozu horri? Uste al duzu ebazpenak ezbaian jartzen duela Israelgo sorrera-mitoa? Eragin praktikorik izango al du?

Unescoren ebazpenak ez du inongo eraginik izango gaur egungo egoeran, eta gutxi barru ahaztu egingo da. Izan ere, Unescok ez dauka inolako autoritate praktikorik. Nik neuk ez

dut uste ez israeldarrek, ez estatubatuarrek, ezta nazioarteko komunitateak ere inongo garrantzirik emango diotenik ebazpen horri. Hortaz, ezerezean geratuko da.

Gaineratu nahi dut ez dudala inolako beharrik ikusten Unescok afera honen inguruko ebazpenik atera dezan; izan ere, ikerketa asko egin dira Meskiten Zelaigunearen historiaren inguruan, ikerlari israeldarrek ere egin dituzte, eta ez dute topatu zantzu bakar bat ere Bibliako istorioetan oinarritutako kontakizun sionista bermatzen duenik. Egindako hamaika indusketa arkeologikoetan ez da aurkikuntza bat bera ere agertu bertan, sionistek dioten bezala, Salomonen hirugarren tenplua izan zenik frogatzen duenik. Hala izan balitz, mundu mailako eskandalua izango zatekeen. Unibertsitate hebrearretan ere hamarkadako lanak biltzen dituzten argitalpenak kaleratu dituzte,

«Palestinarrak gure historia, gure ondare kulturala eta hezkuntzarako gure eskubidea babestu behar ditugu, bai, baina beste ezeren gainetik gure bizitzak eta gure seme-alabenak babestu behar ditugu. Izan ere, hain da muturrekoa egoera...»

eta alfer-alferrik, ez dute ezer-txo ere topatu. Itun Zaharrak juduak Egipton izan zirela eta Sinai basamortuan berrogei urtez nora ezean ibili zirela dioten istorioak ere biltzen ditu, baina sekula ez da agertu ipuin horiek egiaztatzeko moduko inolako zantzu arkeologiko edota antropologikorik. Ez dago inolako froga zientifikorik.

Hala ere, oraindik ere tematuta daude zantzu horiek bilatzen eta baliabide asko inbertitzen dituzte horretan. Ikerketa historikoak, arkeologiak, antropologiak eta gisa horretako ikerketa eremuek garrantzi estrategiko berezia al daukate Israelentzat?

Bai, noski. Aferok ikertu dituzten zientzialari israeldarretako batzuek benetako fedea dute, benetan sinesten dute Itun Zaharreko istorioek balio zientifikoa daukatela. Hainbeste urtetako ikerketa antzuen ondoren batzuek frogak faltsutu behar izan dituzte, ikerketekin jarraitu ahal izateko. Beste batzuek, ordea, euren etika profesionala

traizionatu nahi izan ez dutenек, onartu egin dute ez dagoela sionisten kontaketa bermatzen duen inolako zantzu zientifikorik. Hirugarren batzuek, froga sinesgarriak ezean, nahiago izan dute isiltzea.

Gero eta aditu gehiagok «aparteheid» erregimentzat daukate Israelgo Estatua. Zuk eskarmentu handia daukazu unibertsitate arloan, esan genezake arlo akademikoan ere eragina duela «aparteheid» horrek? Nola baldintzatzen dute okupatzaileek jarduera akademiko normalizatua?

Bai, hezkuntza arloan ere eragina dauka *aparteheid* politikak; eta nik 1948ko Palestinako eremuetan, alegia, egungo Israelen, bizi diren palestinarren egoera aipatu nahiko nuke bereziki. Horiek Israelgo hiritartasuna dute, baina hirugarren mailako hiritarren estatusa. Hirugarren mailakoak dira, ez bigarrenekoak; izan ere, bigarrenekoak herrialde arabiarretatik etorritako juduak dira. Israelgo palestinar horiek arrazismo bortitza paira-

tzen dute euren bizitzetako arlo guztietan, baita hezkuntzan ere. Horien artean baten bat nabarmentzen bada, dela ikerkuntzan, dela medikuntzan... atzerriara ikastera joan beharrean izaten da, Israelen ezin baitu ikasi. Izan ere, traba piloa jartzen dizkiete; hasteko, unibertsitatean sartzeko; gero, ikasle egoitzetan ere arrazismoa dago... Israelgo unibertsitateetan, oro har, arrazismo sistemikoa dago ikasle palestinarren aurka.

Uste al duzu Israelen aurkako boikotak, arlo akademikoan, lagunduko lukeela egoera hori hobetzen?

Ez dut uste arlo akademikoan egindako boikotak, berez, ezer aldatuko lukeenik. Boikota eraginkorra izango bada, fronte guztietan egin behar da, ez bakarrik hezkuntza arloan. Orduantxe bilakatuko da arazo bat Israelentzat. Erabateko boikotarekin bidez eragindako presioak behartu egingo luke Israel Palestinarekiko politikak aldatzera, eta horrek arlo akademikoan ere izango luke bere isla.

Euskal Herrira egin duzuen bisita honetan, besteak beste, Aranzadi Fundazioarekin bildu zarete. Uste al duzu oroimen historikoaren ikerkuntzaren arloan emankorra izan daitekeela Aranzadi Fundazioarekiko elkarlana?

Palestina eta Israeletik kanpoko edozein elkarterekiko elkarlanak esperientzia berriak dakartzigu beti, eta harreman horiek isolamendua apurtzen laguntzen digute. Baina ez dut uste elkarlan hori nahikoa denik Israelen Palestinarekiko politikak alda ditzan, ez dago munduan horrenbesteko eragin gaitasunik duen erakunderik. Horrelako elkarlanak lagungarriak dira, baina aldaketak eragiteko Israelen gaineko presioak erabatekoa izan behar du.

Erakundeetan ere hartu zaituztete, besteak beste, Legebiltzarrean. Zer espero duzu hemen egindako lanaz? Eta zer euskal gizarteaz?

Nire nahia litzateke egunotan hamaika elkarte eta erakunderekin izandako bileretan eman du-

gun informazioa zabal dadin, hemengo eragileek ere informazio hori gizarteratzeko lana har dezaten, eta saia daitezten Euskal Herriko iritzi publikoan eragiten. Oso inportantea da, halaber, jendea Palestinara etor dadin, bertatik bertara ikus eta bizi dezan gertatzen ari dena. Ziur naiz edonork, hitzetatik harago, Palestinan gertatzen ari dena aurrez aurre ikusten baldin bada, konpromisoa hartuko duela, ekintzara pasako dela. Inportantea da ez bakarrik zuzeneko testigantza emateko, baita nazioarteko presentziaren bitartez palestinarekiko babesa emateko ere. Izan ere, nazioarteko ekintzaileak aurrean daudenean palestinarren aurkako bortizkeria maila apaldu egiten da. Garrantzitsua da nazioarteko bisitariak Palestinara etortzea. Palestinarrak gure historia, gure ondare kulturala eta hezkuntzarako gure eskubidea babestu behar ditugu, bai, baina beste ezeren gainetik gure bizitzak babestu behar ditugu, gure bizitzak eta gure seme-alabenak. Izan ere, hain da muturrekoa egoera...